

Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilinin (Ombudsmanın)
Xocalı soyqırımının 12-ci ildönümü ilə əlaqədar

B Ə Y A N A T I

Tarixi faktları saxtalaşdırmaq, dünyanın “məzlum xalqı” obrazını yaratmaq ermənilərin öz strateji məqsədlərini həyata keçirməkdə zaman-zaman əsas taktiki gedişi olub. Çoxsaylı tarixi sənədlər sübut edir ki, erməni millətçiləri tərəfindən hələ 1905-1907-ci, 1918-1920-ci, 1948-1953-cü illərdə Qafqazda öz tarixi ərazilərində etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinə məruz qalan yüzminlərlə azərbaycanlı kütləvi surətdə qətlə yetirilmiş, öz torpaqlarından deportasiya olunmuşdur.

1988-ci ildən ölkəmizə qarşı başlanan erməni təcavüzü də həmin çirkin siyasətin zorakılıq yolu ilə davamıdır.

Ermənistanın 16 ildən bəri yürütdüyü işğalçılıq siyasəti nəticəsində Azərbaycanın əzəli torpaqlarının 20 faizi zəbt edilmiş, 20 mindən çox soydaşımız həlak olmuş, 50 mindən artıq adam yaralanmış, əlil və şikəst olmuşdur. Bir milyondan artıq həmvətənimiz qaçqına və məcburi köçkünə çevrilmiş, yüzlərlə yaşayış məntəqəmiz, 6 minədək sənaye və kənd təsərrüfatı müəssisəsi, 4 mindən çox sosial-mədəni obyekt, o cümlədən 700-ə yaxın məktəb, habelə muzeylər və kitabxanalar dağıdılmış, ölkə iqtisadiyyatına 22 milyard ABŞ dollarından çox ziyan vurulmuşdur.

1988-ci ilin fevralından ermənilərin Dağlıq Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsi çağırışları ilə başlanan nümayişlərinə heç bir siyasi qiymət verməyən o vaxtkı SSRİ rəhbərliyi tərəfindən zəruri tədbirlər görülməməsi qısa müddət ərzində Dağlıq Qarabağ ərazisində azərbaycanlıların yaşadıkları əzəli-əbədi yurd yerlərimizin dağıdılıb yandırılması, əhalisinin qətlə yetirilməsi ilə nəticələndi.

İşğalçı hərbi birləşmələr növbəti həmləni müharibənin ön xəttində yerləşən Xocalı şəhərinə yönəldilər. Düz 12 il bundan əvvəl, fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni təcavüzkarları güclü hərbi texnikanın köməyi ilə Xocalı şəhərinə hücum edərək xalqımıza qarşı genosid törətdilər. Keçmiş sovet ordusunun 366-cı motoatıcı alayına məxsus çoxsaylı ağır texnika şəhərə yeridilmiş, yaşayış evləri dağıdılmış və yandırılmışdır. Tamamilə əliyalın olan dinc əhali – uşaqlar, qadınlar, qocalar, əlillər amansız zülmə məruz qalmışlar.

Erməni təcavüzkarlarının Azərbaycan xalqına qarşı törətdikləri növbəti genosid – Xocalı soyqırımı 613 nəfərin, o cümlədən 106 qadının, 63 azyaşlı uşağın, 70 qocanın həyatına son qoydu. 1275 dinc sakin əsir götürüldü, 150 nəfərin taleyi isə hələ də məlum deyil. Bu soyqırım aktı nəticəsində bəzi ailələr bütünlüklə məhv edilmiş, mülki əhali görünməmiş qəddarlıqla qətlə yetirilmiş, əsir götürülənlərə amansız işgəncə verilmişdir.

Günahsız körpələrin, qadınların, qocaların qətlə yetirildiyi, böyük bir şəhərin yer üzündən silindiği o müdhiş gecədə bəşər tarixində misli görünməyən bir faciə, əsl soyqırım baş vermişdir. Bu zaman soydaşlarımızın əsas insan hüquqları, ən başlıcası isə yaşamaq hüququ kütləvi şəkildə pozulmuşdur.

Bu əməllərin qabaqcadan düşünülmüş qaydada, milli əlamətinə görə insanların tamamilə və ya qismən məhv edilməsi niyyətilə törədilməsi beynəlxalq və dövlətdaxili hüquqa əsasən məhz genosid olduğunu sübut edir. Erməni qəsbkarlarının törətdikləri bu vəhşilik və vandalizm aktı tərəqqipərvər bəşəriyyətin genosid kimi tanıdığı Xatın və Sonqmi faciələri ilə eyni səviyyədə qiymətləndirilməlidir. Dünyanın sülhsevər insanları, sivil dövlətləri, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları, dünya ictimaiyyəti bu acı həqiqəti gec-tez bilməli, insanlığa qarşı törədilən bu cinayət öz layiqli qiymətini almalıdır.

Beynəlxalq hüquqa görə, genosid sülh və bəşəriyyət əleyhinə yönələn əməldir və ən ağır beynəlxalq cinayətlərdən biri hesab olunur. BMT Baş Məclisinin 1946-cı il 11 dekabr tarixli 96 (I) sayılı qətnaməsində qeyd olunur ki, genosid, insan qruplarının yaşamaq hüququnu tanınamamaqla insan məniyyətini təhqir edir, bəşəriyyəti insanlar tərəfindən yaradılan maddi və mənəvi dayaqlardan məhrum edir. Belə bədnam əməllər BMT-nin məqsəd və vəzifələrinə tam ziddir. BMT Baş Məclisinin 9 dekabr 1948-ci il tarixli 260 (III) sayılı qətnaməsi ilə qəbul edilmiş və 1961-ci ildə qüvvəyə minən Genosid cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında Konvensiyada genosid cinayətinin hüquqi əsası təsbit olunmuşdur. Konvensiyaya qoşulan dövlətlər sülh, yaxud müharibə dövründə törədilməsindən asılı olmayaraq, genosidin beynəlxalq hüquq normalarını pozan cinayət olduğunu təsdiq edərək, onun qarşısının alınması və səbəbkarlarının cəzalandırılması üçün tədbirlər görməyi öhdələrinə götürmüşlər.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü zamanı həmin Konvensiyada təsbit olunmuş genosid cinayətini təşkil edən bütün əməllər tətbiq olunmuşdur. Bu işğalçı ölkənin yürütdüyü terrorçuluq siyasəti uzun illərdir ki, dünya ictimaiyyətinin gözü qarşısında baş verir. Halbuki beynəlxalq hüquq normalarına, BMT-nin və ATƏT-in prinsiplərinə görə, dövlətlərin sərhədlərinin toxunulmazlığına hörmət edilməlidir, ərazi bütövlüyünün və suverenliyin pozulması yolverilməzdir. BMT Təhlükəsizlik Şurası Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarının qeyd-şərtsiz azad edilməsi barədə dörd qətnamə qəbul etsə də, işğalçı Ermənistan bunları hələ də yerinə yetirmir.

Azərbaycan tərəfi bu münaqişənin sülh yolu ilə həllinə daim səy göstərir. Prezident Heydər Əliyev ölkəmizin bu tələyüklü məsələsi ilə bağlı cəsarətli addımlar atmışdır. 2000-ci ilin sentyabrında BMT-də keçirilən Minilliyin zirvə görüşündə Heydər Əliyevin sülhməramlı fikirləri səslənmişdi: "Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsini həll etmədən, regionda xaricdən təzyiq amillərinə son qoymadan regionda sülhə və təhlükəsizliyə nail olmaq mümkün deyil."

Prezidentimiz Cənab İlham Əliyev hələ ölkəmizin Baş Naziri olarkən BMT Baş Məclisinin 58-ci sessiyasında BMT-ni Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə seyrçi qalmamağa çağırmış, terrorla mübarizə aparan beynəlxalq birliyin bu məsələdə ikili standartlara yol verilməsinə qətiyyətlə etirazını bildirmişdir. Avropa Şurasında ilk dəfə olaraq Ermənistanın təcavüzkar tərəf kimi tanınmasına nail

olmuşdur, Ermənistanın Dağlıq Qarabağı və Azərbaycanın daha 7 rayonunu işğal altında saxlaması faktı AŞPA-nın rəsmi sənədlərində öz əksini tapmışdır.

Xocalı soyqırımını və işğalçı Ermənistanın torpaqlarımızda törətdiyi digər faciələr nəticəsində “İnsan hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamədə”, “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasında və digər beynəlxalq aktlarda təsbit olunmuş hüquq və azadlıqlar kobud şəkildə, kütləvi surətdə pozulmuş, insanların şərəf və ləyaqəti tapdalanmışdır.

Təəssüf ki, insan hüquqlarının kütləvi və kobud şəkildə pozulması ilə nəticələnmiş Xocalı soyqırımına hələ də beynəlxalq miqyasda hüquqi qiymət verilməmiş, terrorçu, işğalçı əməllərə qarşı qəti tədbirlər görülməmiş, günahkarlar cəzalandırılmamışdır.

Böyük ümidlə dünya birliyinə, mötəbər beynəlxalq qurumlara və dünya xalqlarına müraciət edərək Azərbaycana qarşı aparılan uzunmüddətli erməni təcavüzünə, terror siyasətinə son qoyulacağına, bu ağırlı münafişənin sülh və danışıqlar yolu ilə aradan qaldırılmasına dəstək veriləcəyinə, zəbt olunmuş torpaqların qaytarılacağına, qaçqına və məcburi köçkünə çevrilmiş yüz minlərlə soydaşımızın öz yurdlarına dönəcəyinə, onların konstitusion hüquqlarının bərpa ediləcəyinə inanıram.

Ümid edirik ki, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanın haqq mövqeyini dəstəkləyəcək, ədalət tezliklə öz yerini tapacaq, ölkəmizə qarşı təcavüzü, Xocalı soyqırımını törədənlər beynəlxalq məhkəmə qarşısında cavab verəcəklər. Faciəni törədən erməni terrorçuları və onların havadarları cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməli, soyqırımını dövlət siyasətinin tərkib hissəsinə çevirən Ermənistan dövlətinə qarşı səlahiyyətli beynəlxalq qurumlar tərəfindən sanksiyalar tətbiq olunmalıdır.

İnanırıq ki, Siz Azərbaycan torpaqlarında sülhün və əmin-amanlığın, Azərbaycan xalqının pozulmuş hüquq və azadlıqlarının bərpa olunmasında bütün imkanlarınızı səfərbər etməkdə yardımçı olacaqsınız.

Elmira Süleymanova
Azərbaycan Respublikasının
İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili
(Ombudsman)

Bəyanat aşağıdakı təşkilatlara ünvanlanmışdır:

- 1.BMT-nin Baş katibinə
2. BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlığına
3. BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığına
4. Avropa Şurasına
5. ATƏT-ə